Emro Science and Education
Open-access scientific journal
Journal homepage: https://journal.emro.uz

OPEN ACCESS

CONFERENCE PAPER OPEN ACCESS

Vol. 1 No. 1 (2023) · “Axborot oqimlari va intellektual tizimlarning ijtimoiy, iqtisodiy va texnik-texnologik tarmoqlardagi o‘rni” mavzus...

materiallar to‘plami

Bank sohasida raqamlashtirish va texnalogik ishlanmalar.

Qo‘ldashev Erkinjon, “Axborot tizimlari va texnologiyalari”

Kafedrasi dotsent i.f.n.

Abdumajidova Mohichehra Baxtiyorjon qizi

Andijon Mashinasozlik Instituti “Axborot tizimlari va texnologiyalari”

yo‘nalishi talabasi

Men ushbu maqolamda bank sohasida raqamlashtirish va texnalogik ishlanmalar to‘g‘risida bayon qildim. Mabil ilovalar va ularning turlari, mabil xizmat turlari haqida ma’lumot berilgan.

Kalit so‘zlar: Texnalogik ishlanmalar,mobil ilovalar, internet-bank, Big Data texnologiyalari,Internet ashyo texnologiyalari (IoT – Internet of Things), Bulutli texnologiyalar (Cloud computing), Virtual va to‘ldirilgan texnologiyalar (VR – virtual reality) (AR – augmental reality), Neyrotexnologiyalar va sun’iy intellekt (SI), Raqamli platformalar, Kvant texnologiyalar, Robototexnika, Blokcheyn va kriptovalyuta texnologiyalari.

Banklar raqamlashtirish va texnologik ishlanmalarni keng qo'llashadi, bu ulardagi katta o'zgarishlar va yaxlitliklar ma'naviyati, xizmatlarni oshirishni, ish o'rnatish jarayonlarini engilash va mijozlarga yuqori darajada xizmat ko'rsatish imkoniyatini beradi. Quyidagi bir nechta raqamlashtirish va texnologik ishlanmalardan biri banklarda keng tarqalganlardir:

Mobil ilovalar: Banklar mobil ilovalar orqali mijozlarga xizmat ko'rsatishni osonlashtirish uchun o'z foydalanuvchilariga mobil ilovalar taklif etishadi. Bu ilovalar orqali mijozlar hisob-varaqlarini tekshirish, pul o'tkazish, hisobvaragichlarini boshqarish, kredit olish va boshqa bir nechta amallarni bajarishlari mumkin.

Internet-bank: Internet-bank, onlayn platforma orqali mijozlarga boshqaruv imkoniyatini beradi. Mijozlar o'z kompyuterlaridan yoki mobil qurilmalaridan kirish orqali hisob-varaqlarini boshqarish, elektron to'lovlar amalga oshirish, hisob-kitoblarini tekshirish, hisobvaragichlarini ko'rib chiqish va boshqa bank amallarini amalga oshirishlari mumkin.

Karta ishlanmalari: Banklar kredit kartalari, debet kartalari va pul qabul qilish tizimlari orqali texnologik ravishda ham faoliyat yuritishadi. EMV chip va PIN tizimi, temir izlash tizimlari va kontaktli to'lov tizimlari kabi texnologik uskunalar orqali xavfsizlikni yuqori darajaga ko'tarishni ta'minlaydi.

Boshqa texnologik imkoniyatlar: Raqamlashtirish va texnologik ishlanmalarga qo'shimcha imkoniyatlar kirish mumkin, masalan, biometrik tasdiqlash tizimlari, o'z-o'zini belgilash uskunalari (ATM), shakllantirilgan axborot tizimlari (ERP), customer relationship management (CRM) dasturlari, shaxsiy elektronika va boshqalar. Bular banklarning faoliyatini avtomatlashtirish, xizmatlarni sifatliroq va tezroq taqsimlash, xavfsizlikni ta'minlash va mijozlarga yaxshi tajriba taqdim etishga yordam beradi.

Published: 10.11.2023

Cite this article: Qo‘ldashev Erkinjon, Abdumajidova Mohichehra Baxtiyorjon qizi (2023). Bank sohasida raqamlashtirish va texnalogik ishlanmalar. Emro Science and Education, 1(1). https://journal.emro.uz/public/maqola/507

© 2023 The Author(s). Published by Emro Science and Education. This is an open access article.

materiallar to‘plami

Raqamlashtirish va texnologik ishlanmalarning banklar uchun muhim bir qisimi hisoblanadi, chunki bu imkoniyatlar banklarning ish faoliyatini yaxshilaydi.
Raqamlashtirish (digitalizatsiya) va texnologik ishlanmalar bank sohasida katta ahamiyatga ega bo'lgan jarayonlardir. Ushbu ishlanmalar, banklarning faoliyatlarini yaxshilash, xizmatlarni engilash, ish jarayonlarini avtomatlashtirish va mijozlar uchun qulayliklar yaratishga yordam beradi. Quyidagi raqamlashtirish va texnologik ishlanmalardan ba'zilarini ko'rib chiqamiz:
Elektronik hisob-kitoblar: Banklar hisob-kitob jarayonlarini raqamlashtirish bilan boshqarishadi. Bu, manba sertifikatlarini, pul mablag'larini, amaldagi hisob-kitoblarni va boshqa ma'lumotlarni avtomatik ravishda to'playdi. Elektronik hisob-kitoblar, xato va kamchiliklarni kamaytiradi va to'lov jarayonlarini tezlashtiradi.
Mobil bank xizmatlari: Banklar mobil ilovalar yordamida mijozlarga qulayliklar yaratishadi. Mobil ilovalar orqali mijozlar hisob-varaqlarini boshqarish, to'lovlar amalga oshirish, kredit olish va hisob-kitoblarni tekshirish imkoniyatiga egalar. Bu, mijozlarga istalgan joyda va istalgan vaqtda xizmatlarni taqdim etish imkonini beradi.
Internet-bank xizmatlari: Internet-bank, mijozlarga onlayn platforma orqali bank xizmatlarini taqdim etadi. Mijozlar o'z kompyuterlari yoki mobil qurilmalari orqali hisob-varaqlarini boshqarish, pul o'tkazish, to'lovlarini tekshirish, hisobvaragichlarini ko'rish va boshqa bank amallarini bajarishlari mumkin.
Kartali to'lov tizimlari: Banklar kartali to'lov tizimlarini qo'llaydilar, masalan, kredit kartalari, debet kartalari va temir izlash tizimlari. Bu tizimlar orqali mijozlar xarid qilish, to'lov amalga oshirish va pullarni pul qabul qilish mashinalarida yoki onlayn platformalarda ishlatishlari mumkin.
Xavfsizlik tizimlari: Raqamlashtirish va texnologik ishlanmalar banklarga xavfsizlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Biometrik tasdiqlash tizimlari (masalan, qo'llar izi yoki yuz skanerlari), parol avtomatik tuzilishlari, to'lov muvozanatlari, tizim monitoringi va xavfsizlik muammolari.
Tegishli tadqiqotlar va tadqiqotlar, raqamlashtirish va texnologik ishlanmalarni bank sohasida amalga oshirish va ularning natijalarini o'rganish uchun muhimdir. Bu, banklar uchun yangi imkoniyatlar va ish faoliyatini yaxshilashga yo'l ochishi bilan bog'liq malumotlarni olishga yordam beradi.

Axborot texnologiyalari platformalarida faoliyat yurituvchi raqamli iqtisodiyot jadal sur’atlar bilan rivojlanmoqda, bu esa bunday platformalar uchun yangi model va texnologiyalarni yaratishni taqozo etmoqda. Bular raqamli iqtisodiyotning o‘tkazuvchan (murakkab) texnologiyalari:

1. Big Data texnologiyalari;
2. Internet ashyo texnologiyalari (IoT – Internet of Things);
3. Mobil texnologiyalar;
4. Bulutli texnologiyalar (Cloud computing);
5. Virtual va to‘ldirilgan texnologiyalar (VR – virtual reality) (AR – augmental reality);
6. Neyrotexnologiyalar va sun’iy intellekt (SI);
7. Raqamli platformalar;
8. Kvant texnologiyalar;
9. Robototexnika;

10. Blokcheyn va kriptovalyuta texnologiyalari;
11. Kraudsorsing va kraudfanding.

Bank iqtisodiyotini raqamlashtirishning bir nechta usullari mavjud. Quyidagi usullar ba'zi asosiy yo'nalishlarni o'z ichiga oladi:

Moliyaviy hisob-kitob standartlari: Banklar, moliyaviy hisob-kitoblarni to'g'ri va to'liq tashkil etishda moliyaviy hisob-kitob standartlaridan foydalanishlari lozim. Ko'plab mamlakatlarda, International Financial Reporting Standards (IFRS) yoki shuningdek moliyaviy hisob-kitob standartlari qabul qilinadi. Bu standartlar, banklar orasida solishtiriladigan ma'lumotlarni tashkil etish va hisob-kitoblarni to'g'ri baholashda keng qo'llaniladi.

Hisob-kitoblarni tuzish: Banklar, moliyaviy hisob-kitoblarni tashkil etishda qoidalar va tartib qoidalari asosida harakat qilishi kerak. Bu jarayon hisob-kitob to'g'risida qaror qabul qilish, hisob-kitoblarni tuzish, ma'lumotlarni to'plash va ulardan foydalanishni o'z ichiga oladi. Hisob-kitoblarni tuzish jarayonida muhim elementlar hisobga olinishi kerak: bankning aktivi va passivi, daromad va xarajatlar, kapital, qarzlar, balans va hisob-kitob ko'rsatkichlari kabi.

Ma'lumotlarni to'plash: Moliyaviy hisob-kitoblarni to'g'ri baholash uchun, banklar ma'lumotlarni to'plab olishlari kerak. Bu ma'lumotlar, kassadan to'langan mablag'lar, hisob-kitob to'g'risida ma'lumotlar, tirajli hisob-kitoblar, hisobvaraq, moliyaviy ko'rsatkichlar, auditorlik hisobotlar, banklararo tashkilotlar bilan amalga oshirilgan shartnomalar, hisob-kitoblarni to'liqlashtirishga oid ma'lumotlar va boshqalar kabi muhim ma'lumotlar bo'lishi mumkin.

Baholash va tahlil: Banklar, to'plangan ma'lumotlarga asosan hisob-kitoblarni baholash va tahlil qilishlari kerak. Bu jarayonda, moliyalashtirish ko'rsatkichlari, daromadlilik nisbatlari, likvidlik nisbatlari, qarzlar, bankning moliyaviy natijalari va boshqalar kabi ko'rsatkichlarga qarab hisob-kitobni baholash va tahlil qilish amalga oshiriladi.

Foydalanilgan Adabiyotlar.

1.*https://kun.uz/uz/news/2020/07/06/raqamli-iqtisodiyot-rivojlanish-trendlari-va-hususiyatlari.*

2.*https://www.ipotekabank.uz/uz/news/news241122*

3.https://davrbank.uz/uz/news/tsifrovizatsiya..

4.*https://m.kun.uz/uz/news/2020/07/06/raqamli...*

5.journal.jbnuu.uz/index.php/ijcstr/article/view/19.